

מלאכות כותב

צירוף אותיות במשחקים ובעלי הספר

משנה שבת קג, א

הכותב שתי אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משתי שמות בין משתי סמניות בכל לשון חייב. אמר רבי יוסי לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, שכך כותבין על קרשי המשכן לידע איזו בן זוגו. ופרש"י: סימן שהיו עושים בקרשי המשכן, מפני שמפרקין אותו ולכשיקמוהו לא יחלפו סדר הקרשים.

שבת קד, ב

כתב אות אחת בטבריא ואחת בציפורי, חייב, כתיבה היא אלא שמחוסר קריבה. ופרש"י: אתה יכול לקרבן שלא במעשה אלא קריבה בעלמא.

שו"ת רמ"א סי' קיט

הרי קמן דקריבה לא מקרי מחוסר מעשה כלל. אם כן הוא הדין אם היו אלו ב' אותיות כתובים כבר אחת בציפורי ואחת בטבריא, ומקרבן יחד, לאו כלום עבד.

שוע"ר סי' לב

טז והאות צריכה להיות כולה מוקפת גויל מכל רוחותיה.

מ"א סי' שמ

י משמע בגיטין דף כ', שאם תוחב אותיות של כסף על גבי בגד, מקרי כתב עי"ש. ואם כן אפשר דאסור לעשותו בשבת.

שוע"ר סי' שמ

ז ואותן ספרים שכתוב עליהם אותיות בראשי חודי הדפים יש אוסרין לפתחן בשבת משום מוחק וכן לנעלן משום כותב ואף שאינו מתכוין לכך פסיק רישיה ולא ימות הוא. ויש מתירין לנעלן, לפי שכיון שהאותיות הן כתובות כבר אלא שמחוסרין קריבה בעלמא, אין בזה משום כותב, כיון שאפשר להקריבן בקל בלי עשיית מעשה חדש, הרי הן כמקורבים ועומדים, ואינו עושה כלום בקריבה זו. וכן מותר לפתחן מטעם זה ואינו כמוחקן כיון שכתובתן קיימת ואפשר להקריבן בקל והרי הן כמקורבין. וכן נוהגין.

ו אינו חייב אלא כשכותב בדבר המתקיים על גבי דבר המתקיים. אבל מדברי סופרים אסור אפילו בדבר שאינו מתקיים על גבי דבר שאינו מתקיים, כגון לכתוב במשקין ומי פירות על גבי עלי ירקות וכיוצא בהן. ולכן צריך ליזהר שלא לכתוב באצבעו במשקין על השלחן, או לחקוק באפר או בשומן קרוש או בדבש. אבל מותר לרשום באויר כמין אותיות, כיון שאין רשומן ניכר כלל. והוא הדין על השלחן שלא במשקין, שגם בזה אין רשומן ניכר כלל.

ט אם תוחב אותיות של כסף בבגד נקרא כתב, ואסור לעשותו בשבת.

י הרושם רשמים וצורות בשטר וכיוצא בהם כדרך שהציירים רשמים חייב משום תולדת כותב.

חידושי צמח צדק נ, ב

ואין לחלק, דשאני התם דכל אות כתוב במקום אחד, ואינו מחוסר רק הקריבה עם אות השני, אבל כשפותח באמצע אות אחת, ונתרחקו חלקי אות אחד זה מזה, יש לומר כשמקרבן על ידי נעילה הוי ככותב. זה אינו, דאין לחלק, כיון דההקרה לא נקרא מחוסר מעשה, אין לחלק.

אגרות משה סי' קלה

בדבר אם מותר להעמיד נאמבערס כתובים בניירות מיוחדות, כל אחד בנייר אחר זה אצל זה, כדי שידעו הצבור באיזה דף הם צריכים עתה ... הנכון לענ"ד, דאם אינו מחבר את האות אלא העמדה בעלמא אין בזה שום חשש ... אם יש איזה חבור, דקובעין הגבאי שלא יזוזו ממקומן יש לאסור.

בדי השלחן סי' קמד ס"ק י

מנהג כמה בתי כנסת לסמן העליות שנמכרו בשבת קודש, שתוחבין אותיות שעל הנייר בתוך מסגרת שיש לה זר למעלה ולמטה שאוחזין הנייר שלא יפול. ונראה דמותר, דהאותיות מוכנות והוי קריבה בעלמא ואינן מתחברות כלל עם המסגרת.

שמירת שבת כהלכתה פט"ז הערה סד

מה שאסרנו לעיל לשחק במשחקי אותיות כאשר יקבע אותן במסגרת, זה רק אם כל אות עומדת בפני עצמה ואין לה רקע, אבל אם מודפסות האותיות על הנייר והוא מחברן בתוך המסגרת, לית לן בה.